

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی
معاونت آموزشی

بسمتعالی

شماره: ۵/۵۰۴/۴۰۷۰/.....

تاریخ: ۱۳۹۱/۰۷/۲۲.....

پست: ندارد.....

چنین گفت پیغمبر راستگوی زگهواره تاگور دانش بجوی

معاون محترم آموزشی دانشگاه علوم پزشکی (سراسر کشور)

سلام علیکم ،

احتراماً، به پیوست برنامه مصوب دوره کوتاه مدت حرفه‌ای درمان سوء مصرف مواد ویژه گروه هدف روانشناسی که توسط کارگروهی متشکل از اعضاء محترم هیات علمی رشته‌های روانپزشکی، سم‌شناسی، پزشکی قانونی و کارشناسان محترم معاونت درمان و هیئت ممتحنه و ارزشیابی رشته روانشناسی بالینی این اداره کل تدوین گردیده است ، ارسال می‌شود. خواهشمنداست چنانچه آن دانشگاه شرایط برگزاری دوره را با ضوابط مذکور دارد با هماهنگی اداره کل نسبت به برگزاری دوره اقدام فرمائید .

دکتر احمد عامری

مشاور وزیر و سرپرست آموزش مداوم
جامعه پزشکی و آموزش عمومی، ارتقا و
تعیین کننده‌های سلامت

☞ شهرک قدس : خیابان سیمای ایران ، بین فلامک و زرافشان ، ستاد مرکزی وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی

☎ نمابر : 88363986

☎ تلفن : 88363986و8

http://cehp.behdasht.gov.ir

☑ صفحه الکترونیکی اداره کل آموزش مداوم :

http://dme.behdasht.gov.ir

☑ صفحه الکترونیکی معاونت آموزشی :

پرسشنامه تاسیس دوره کوتاه مدت
حرفه ای

۱- عنوان دوره :

دوره آموزش مقدماتی درمان غیر دارویی سوء مصرف مواد ویژه روانشناسان

۲- ضرورت دوره، اثرات ناشی از اجرای برنامه کوتاه مدت حرفه ای در عرصه های آموزش، درمان و پژوهش . نتایج اقتصادی و اجتماعی منتج از آن: بار مرتبط با وابستگی به مواد در کشور بعد از سوانح و حوادث، بیماری های قلبی و عروقی و افسردگی در جایگاه چهارم طبقه بندی بار بیماری ها قرار دارد. بار وابستگی به مواد در برخی زیرگروه ها نظیر مردان جوان بعد از سوانح و حوادث در مقام دوم بار بیماری ها قرار دارد. این واقعیت ها نشان می دهند تأمین درمان اختلالات مصرف مواد در ارتقای سلامت جامعه اهمیت بالایی دارد.

سوء مصرف مواد محرک ، در کشور حدود یک دهه است که آغاز شده و چندسالی است که رشد فزاینده ای در میان معتادان وابسته به مواد افیونی، بیماران تحت درمان نگهدارنده با متادون افراد سالم داشته داشته است. با توجه به جهت این جریان در آینده کوتاهی مشکل اصلی مراکز درمانی که تا کنون بیماران وابسته به مواد افیونی را با درمانهای نگهدارنده مدیریت کرده اند هجوم بیماران وابسته به محرکها به تنهایی یا همراه مواد افیونی خواهد بود.

از طرفی روش درمان اصلی در مصرف محرکها و یکی از اجزاء مهم درمان در مصرف مواد افیونی درمانهای غیر دارویی و روان درمانی است. بنابراین لازم است درمانگران اعتیاد از جمله روانشناسان و پزشکانی که درمان سوء مصرف مواد را به عهده دارند به انواع روشهای رواندمانی اعتیاد آگاه باشند.

با توجه به این امر وجود دوره های آموزش درمانهای غیر دارویی ضروری به نظر می رسد.

به منظور تقویت آموزش های ارایه شده در زمینه درمان غیر دارویی سوء مصرف مواد و جهت آموزش نظری و عملی رواندمانی، پیش بینی شده که کلیه روانشناسانی که می خواهند در مراکز درمان سوء مصرف مواد مشغول به ارائه خدمت شوند در این دوره مقدماتی شرکت کنند.

۳- شرایط فراگیران

شرکت کنندگان این دوره ها، روانشناسان دارای مدرک کارشناسی و کارشناسان مشاوره / کارشناسان ارشد روان شناسی بالینی، عمومی، مشاوره، روان شناسی بالینی کودک و نوجوان، مشاوره خانواده و دکترای تخصصی روانشناسی بالینی، عمومی و سلامت و مشاوره خواهند بود.

۴- اهداف برگزاری دوره:

- افزایش سطح علمی در زمینه سوء مصرف مواد
- آشنایی با ارزیابی بیماران وابسته به مصرف مواد
- آشنایی با اورژانسهای سوء مصرف مواد
- آشنایی با انواع روان درمانی سوء مصرف مواد
- آموزش خانواده بیماران سوء مصرف مواد

۵- شرایط لازم برای دانشگاه (دانشکده، موسسه آموزشی) برگزار کننده دوره از نظر فضای آموزشی، تجهیزات لازم، تعداد بیماران و....

- حداقل یک روانپزشک و یک روانشناس عضو هیئت علمی و یک پزشک عمومی دارای سابقه و تجربه درمان سوء مصرف مواد و ترجیحاً ک نفر عضو هیات علمی گروه سم شناسی (تامین مدرس واجد شرایط از سایر دانشگاه ها بلامانع است)
- وجود یک مرکز درمان سوء مصرف مواد دانشگاهی همکار جهت برگزاری دوره عملی که واجد شرایط آموزش بوده و دارای استاندارد پروتکل و آیین نامه های درمان سوء مصرف مواد باشد همچنین لازم است این مرکز مورد تایید معاونت درمان دانشگاه/ دانشکده و اداره پیشگیری و درمان سوء مصرف مواد وزارت متبوع قرار گیرد.
- اجرا و تداوم برنامه های آموزشی مذکور منوط به تایید عملکرد آن دانشگاه طی بازدیدهای دوره ای کارشناسان ناظر اداره آموزش مداوم وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و گزارش عملکرد آن دانشگاه خواهد بود.
- صدور مجوز برگزاری دوره های آموزشی، توسط اداره کل آموزش مداوم صورت می گیرد. بدیهی است مرکز دانشگاهی سوء مصرف مواد معرفی شده بایستی مورد تایید معاونت درمان وزارت متبوع باشد.
- اخذ امتیاز آموزش مداوم از طریق دانشگاه / دانشکده ذی ربط می باشد.

۶- طول مدت آموزش:

ضوابط و برنامه دوره کوتاه مدت حرفه ای آموزش مقدماتی غیر داروئی سوء مصرف مواد ویژه روانشناسان

حداقل ۳۷ ساعت آموزش تئوری و ۱۵ ساعت عملی که می تواند طی ۱۰ روز کاری برگزار گردد.

۷- مقررات آموزشی:

غیبت بیش از ۲ ساعت در طی دوره، موجب عدم صدور گواهی شرکت در دوره خواهد شد. گواهی شرکت در دوره طبق ضوابط صادر می شود.

صدور گواهی شرکت در دوره منوط به قبولی در آزمون تئوری و عملی است که به منظور سنجش دانش و مهارت شرکت کنندگان برگزار می شود. حداقل نمره قبولی ۷۰٪ کل نمره می باشد.

۸- ظرفیت دوره:

ظرفیت دوره حداکثر ۳۰ نفر و با تأیید اداره کل آموزش مداوم جامعه پزشکی می باشد.

۹- شهریه دوره: توسط دانشگاه / دانشکده برگزار کننده پیشنهاد و در زمان تایید دوره مشخص می شود.

۱۰- محتوای دوره

محتوای دوره شامل سه بخش می شود:

الف- محتوای برنامه آموزشی در سه حیطه دانش، نگرش و مهارت

در پایان دوره انتظار می رود فرد شرکت کننده بتواند در موارد زیر آشنای بی لازم را کسب کند:

ضوابط و برنامه دوره کوتاه مدت حرفه ای آموزش مقدماتی غیر داروئی سوء مصرف مواد ویژه روانشناسان

- تاثیر متقابل عوامل زیست‌شناختی، روان‌شناختی و اجتماعی در شکل‌گیری و تداوم اختلالات مصرف مواد
- تعریف مصرف، سوء مصرف، وابستگی به مواد
- انواع مواد و درمانهای دارویی رایج
- مصاحبه با بیمار، ارزیابی خطر، فرمول بندی مورد و تدوین برنامه درمانی.
- دانش کلی در زمینه انواع روان درمانی سوء مصرف مواد
- مصاحبه انگیزشی و روش اجرای آن به صورت عملی.
- اساس درمان شناختی رفتاری در سوء مصرف مواد، مکانیسم شرطی سازی و فرایند عود
- آموزش خانواده بیمار
- دانش نظری در مورد مداخلات کوتاه مدت و روش عملی ارایه خدمات اولیه به بیمار
- فعال سازی رفتاری در بیمار و برنامه ریزی جهت فعال سازی
- اورژانسهای مربوط به سوء مصرف مواد

جلسات آموزش مقدماتی درمان غیر دارویی سوء مصرف مواد ویژه روانشناسان

ردیف	عنوان	ساعت تئوری	ساعت عملی
۱	کلیات سوء مصرف مواد تعریف مصرف، سوء مصرف، وابستگی	۲	
۲	آشنایی با انواع مواد و درمانهای دارویی رایج به تفکیک ماده	۴	
۳	ارزیابی جامع بیماران و طرح درمان	۲	۲
۴	مصاحبه انگیزشی	۴	۲
۵	آشنایی کلی با انواع روان درمانی سوء مصرف مواد		

ضوابط و برنامه دوره کوتاه مدت حرفه ای آموزش مقدماتی غیر داروئی سوء مصرف مواد ویژه روانشناسان

	4	انواع درمانهای موجود و آشنایی مختصر با هر کدام	
۷		اساس درمان شناختی رفتاری در سوء مصرف مواد	
۱	۳	مکانیسم شرطی سازی و فرایند عود	
۸	۴	شروع کننده ها و برانگیزاننده ها و تکنیکهای مقابله با وسوسه	
۱۰	۲	آموزش خانواده در مورد سوء مصرف مواد	
۱۲	۲	مدیریت مشروط	
۱۳	۴	مداخلات کوتاه مدت	
۱۵	۲	فعال سازی بیماران	
۱۷	۲	پایش درمان و برخورد با نتایج آزمایش وسایر ارزیابی ها	
	۲	آشنایی با اورژانس های سوء مصرف	

ب- توصیف کامل مراحل انجام دانش و مهارت:

- توانایی مصاحبه بالینی :

الف - مهارت گوش دادن پویا و ارتباط مناسب با بیمار از گروه های سنی مختلف

ب- مهارت دریافت پیام های کلامی و غیر کلامی از بیمار مختلف

ج- توانایی همدلی و ارتباط بدون قضاوت با بیمار

د- اخذ اطلاعات لازم در مورد مصرف مواد ، رفتارهای پر خطر، اختلالات طبی و روانپزشکی همراه و...

۲- توانایی ارزیابی چندبعدی بیمار، فرمول بندی و برنامه ریزی مراقبت:

الف - ارزیابی حوزه های کارکردی با مصاحبه ساختاریافته

ب- توانایی جمع بندی و فرمول بندی مورد

ج- توانایی برنامه ریزی مراقبت

۳- یادگیری مصاحبه انگیزشی و توانایی ارتقاء سطح انگیزه بیماران در طول درمان

الف- آشنایی با مراحل تغییر سطح انگیزه بیمار

ب- آشنایی با اصول مصاحبه انگیزشی

ج- تقویت انگیزه بیمار در طول درمان

۴- آشنایی کلی با انواع رواندرومانی سوء مصرف مواد

الف- آشنایی با روش شناختی رفتاری در سوء مصرف مواد

ب- آشنایی با مداخلات در خانواده

ج- آشنایی با روشهای خودیاری

د- آشنایی با گروه درمانی در سوء مصرف مواد

۵- اساس درمان شناختی رفتاری در سوء مصرف مواد مکانیسم شرطی سازی و فرایند عود

الف- آشنایی با مکانیسم رفتاری در فرایند سوء مصرف مواد

ب- آشنایی با مکانیسم شناختی در سوء مصرف مواد

ج- آشنایی با مراحل وسوسه و روند عود و روشهای مقابله با وسوسه و لغزش

۶- آموزش خانواده

الف- آموزش خانواده در مورد کلیات سوء مصرف مواد

ب- آموزش خانواده در مورد نحوه تعامل با بیمار

ج- آموزش خانواده در مورد نحوه مشارکت در درمان

۷- آشنایی با مداخلات کوتاه مدت درمان غیر دارویی در سوء مصرف مواد

الف- ضرورت شکل گیری مداخلات کوتاه مدت

ب- آشنایی با نحوه انجام مداخله کوتاه مدت

۶- آشنایی با نحوه فعال سازی بیماران

الف- ضرورت فعال سازی بیماران در حین درمان سوء مصرف مواد

ب- آموزش روشهای فعال سازی بیماران

ج- آموزش نحوه یاد دادن برنامه ریزی روزانه به بیماران

۹- آشنایی با اورژانس های سوء مصرف:

- علائم مسمومیت و سندروم ترک در اپیوئید ها ، محرک ها و توهم زا ها

ج- مدل های یاد گیری و شیوه های آموزشی

ارایه مباحث به صورت کارگاهی در قالب سخنرانی، بحث گروهی و پرسش و پاسخ

مصاحبه با بیمار واقعی در کلاس و سپس فرمول بندی مورد و برنامه ریزی درمان توسط اساتید با مشارکت همه شرکت کنندگان

اعضای هیئت علمی

تعداد موردنیاز اعضای برگزارکننده/شرایط و ویژگی های لازم

حداقل یک روانپزشک و یک روانشناس عضو هیئت علمی و یک پزشک عمومی دارای سابقه و تجربه درمان سوء مصرف مواد

۱۱- سیستم ارزیابی فراگیران:

در پایان هر دوره آزمون برگزار خواهد شد و اخذ گواهی پایان دوره منوط به کسب حداقل ۷۰٪ نمره کل آزمون مربوطه می باشد.

۱۲- سیستم ارزیابی دوره (ارزیابی درونی):

در پایان هر دوره با استفاده از پرسشنامه های بدون نام نظر شرکت کنندگان درباره کیفیت آموزش های ارائه شده اخذ می گردد.

۱۳ - سیستم یا فرد مسئول برای نظارت بر اجرای برنامه آموزشی را مشخص فرمایید (ارزیابی بیرونی) :

اجرا و تداوم برنامه های آموزشی مذکور منوط به تایید عملکرد آن دانشگاه طی بازدیدهای دوره ای کارشناسان ناظر اداره آموزش مداوم وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و گزارش عملکرد آن دانشگاه خواهد بود همچنین کارشناسان اداره پیشگیری و درمان سوء مصرف مواد وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی لازم است از مرکز درمان سوء مصرف دانشگاهی همکار در آموزش بازدید کرده و در صورت عدم تایید مراتب با از طریق اداره آموزش مداوم وزارت متبوع گزارش شود.

۱۴- پیش بینی نحوه بازنگری و روز آمد کردن دوره کوتاه مدت :

طبق دستورالعمل ابلاغی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی مندرج در آیین نامه و پروتکل درمان سوء مصرف مواد

۱۵- مواردی که موجب مشروط شدن یا لغو مجوز دوره کوتاه مدت حرفه ای می گردد :

در صورت عدم رعایت قوانین ذکر شده مجوز دوره لغو خواهد شد

۱۶- منابع:

ستاد مبارزه با مواد مخدر ریاست جمهوری. آیین نامه ماده ۱۵ اصلاحیه قانون اصلاحیه مبارزه با مواد مخدر سال ۱۳۹۰

مکری آذرخش، نوروزی علیرضا، راهنمای درمان نگهدارنده با متادون. مرکز ملی مطالعات اعتیاد، ۱۳۹۰.

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. پروتکل درمان وابستگی به مواد افیونی با داروهای آگونیست. معاونت سلامت، ویرایش دوم، ۱۳۸۵.

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. پروتکل درمان وابستگی به مواد افیونی با بوپرنورفین. معاونت سلامت، ویرایش دوم، تابستان ۱۳۸۵.